

KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYVTÁRÉPÜLET

Könyvtárgépesítés általában

91/089

DECTOR, Piedad: Increase of user satisfaction through use of electronic media in a university library = INSPEL. 24.vol. 1990. 2.no. 51-59.p. Bibliogr. 10 tétel.

Az elektronikus információhordozók növelték a használók elégedettségét egy mexikói egyetemi könyvtárban

Egyetemi könyvtár; Hatékonyság; Számítógépesítés; Szolgáltatások

Az "Universidad Nacional Autónoma de México" (Mexikói Nemzeti Autonóm Egyetem) "Centro de Información Científica y Humanística" (CICH - Tudományos és Humán Tájékoztatási Központ) nevű központjának fő feladata a kutatók információs szükségleteinek kielégítése. A kutatóknak általában kétféle típusú információra van szükségük: a) kutatómunkájukkal kapcsolatos adatokra; b) hivatkozásokra tudományos dolgozataik számára. A CICH könyvtár mindkettőt biztosítja. Kezdetben csak nyomtatott információkat szolgáltattak, mára azonban új technológiákat alkalmazó számítógépes információszolgáltatásokat is nyújtanak. Ez egyrészt lehetővé teszi, hogy mind a közvetítő, mind a végső felhasználók számára releváns tájékoztatást nyújtsanak, másrészt növeli a könyvtári személyzet kreativitását, hiszen a számítógép szolgáltatta információk "újracsomagolása" is szükséges.

(Autoref.)

Könyvtárépítés, berendezés

91/090

PROHL, Peter: Kirchenbauten als Bibliotheken = ABI-Tech. 10.Jg. 1990. 2.no. 103-109.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven

Templomépületek adaptálása könyvtári célra

Átépités

A cikk a teljes templomépületek, illetve a templomok kórusának vagy hajójának (nem csak egyes helyiségek vagy kápolnák) könyvtári célra való adaptálásával foglalkozik. A különböző építészeti korszakok mindegyikére egy-egy példát is ad, a könyvtárak berendezési terveivel illusztrálva.

(Autoref.)

Számítógépes könyvtári rendszerek

91/091

SOINI, Antti: Tulevaisuuden ensimmäinen paiva = Signum. 23.vol. 1990. 4.no. 113-138.p.

Az integrált könyvtári rendszerek felé. (Tematicus cikksorozat, 7 cikk)

Lásd még: Kirjastoletti, 90/5, 194-197.p.

Integrált gépi rendszer

Több mint egy évtizede kezdődött meg Finnországban a könyvtári munka számítógépesítése. Az egyes könyvtárak vagy könyvtárcsoportok különféle rendszereket kezdtek bevezetni: a legrégebbi idő óta működők az OUTI elnevezésű Oulu környéki és a PÄÄSKY elnevezésű főváros környéki gépesített kölcsönzési rendszer. A hazai és a világhálóból többel is kísérleteztek és kísérleteznek a könyvtárak, illetve működtetik őket, ezek egy részével kapcsolatban azonban az alábbi problémák merültek fel: 1. nem integrált

rendszerek; 2. az országos címregiszteren alapulnak és a MARC katalogizálási programhoz nem illeszkednek; 3. operációs rendszerük gép- (készüléktípus) függő. Így most három "varázsszót" igyekeznek bevinni a gépesítők köztudatába: Unix operációs rendszer, C programnyelv és az Ingres nevű programrendszer. Annál is inkább, mivel a finn előállítók többsége újabb rendszereit ezekkel működteti HP (Hewlett Packard) számítógépen (pl. az Állami Számítógépközpont - VTKK - integrált Pallas-rendszere), illetőleg régi rendszerének elkészítette már Unix-változatát is (pl. a Nixdorf vállalat KITT rendszere), és persze így működik a CLSI (Computer Library Services Inc.) LIBS 100 nevű integrált rendszere is, amelynek bevezetése a főváros környékén, Turkuban és Tamperében van folyamatban. Az új vagy modernizált rendszerek belépeése számos, régi rendszert használó könyvtárnak okoz súlyos, főként anyagi gondokat (a hazai Kilava 33, a KITT 32, a Riimi 4 településen működött már), miután eddig VAX gépeket használtak. E gond enyhítésére tervezi a KT információs központ - amely a LIBS 100 rendszer finnországi képviselőjét is ellátja - hogy 1992-ig olyan változatát is kifejleszti új, Kiri elnevezésű rendszerének, amely a VAX gépcsaláddal is működtethető.

Az intézeti és vállalati szakkönyvtárak leginkább az IBM AT vagy a vele kompatibilis mikrogepekkel működő hazai PrettyLib rendszert vezették be: több, mint 70 könyvtár használja már. A felsőoktatási és egyéb tudományos könyvtárakban az amerikai VTLIS (Virginia Tech Library System) bevezetése van folyamatban, s ebből fogják kiépíteni a Linnea nevű könyvtárközi hálózatot, amelyhez külső könyvtáraknak (pl. megyei könyvtárak) is biztosítanak hozzáférési lehetőséget lelőhely-, illetve könyvtárközi kölcsönzési kérdésekben. Részlegesen 5 könyvtárban működik már a rendszer, 1991 végéig ezek száma 15-re fog emelkedni.

A Parlamenti Könyvtár is tervezi integrált könyvtári rendszer bevezetését, előzetesen azonban létrehoztak az újabb irodalom keresésének megkönnyítésére egy online katalógust, amely 1989 októbere óta működik, s 1985-től tartalmazza a beszerzett dokumentumok adatait (26 ezer monográfia, 6185 időszakos kiadvány, 4515 cikk). A katalógus a használók munkaszobáiból is kereshető.

(Sz. Nagy Lajos)

91/092

CHAUDREY, Abdus Sattar - ASHOOR, Mohammad Saleh: Potential of DOBIS/LIBIS and MINISIS for automated library functions: a comparative study = Program. 24.vol. 1990. 2.no. 109-128.p. Bibliogr. 13 tétel.

A DOBIS/LIBIS és a MINISIS lehetőségei automatizált könyvtári funkciókra: összehasonlító tanulmány

Hatékonyág; Integrált gépi rendszer; Összehasonlító könyvtártudomány

Szaúd-Arábiában a King Fahd University of Petroleum and Minerals könyvtára 1981-ben kezdte bevezetni a DOBIS/LIBIS-t. 1990-re már valamennyi funkcióját használták, és kifejlesztették az arab változatát is. Maga a könyvtár a DOBIS/LIBIS felhasználói központja lett Szaúd-Arábiában és a szomszédos országokban, ahol a könyvtárak főként két programrendszert alkalmaznak, a DOBIS/LIBIS-t és a MINISIS-t. A DOBIS/LIBIS IBM nagyszámítógépekre kifejlesztett és az IBM által forgalmazott integrált könyvtári szoftver, amelynek több mint 130 felhasználója van, közülük 8 arab országban. A MINISIS az International Development Research Center (IRDC) által Hewlett Packard 3000-es miniszámítógépre kifejlesztett általános célú információkezelő program, amely alkalmas a főbb könyvtári funkciók ellátására, és továbbfejleszthető speciális felhasználói igények kielégítésére. Alkalmazóinak száma több mint 40, ezek közül 18 könyvtár használja az arab országokban.

A két rendszer összehasonlító elemzése a könyvtári szaksajtóban közölt vizsgálati módszerek és az arab világ könyvtárainak speciális szempontjai (nem latin betűs írásrendszer, két nyelvű képernyőszövegek) alapján könnyítheti meg a választást a további felhasználók számára. Az elemzésnél a két rendszer teljes dokumentációját és a gyakorlati alkalmazók szakmai véleményét vették figyelembe, ennek alapján pontozással értékelték a fő tevékenységek (max. 20 pont) megoldásait, majd ezeket összesítve az egész programrendszert, ahol a maximum 200 pont volt.

A gyarapítási alrendszerénél, bár mind a DOBIS/LIBIS, mind a MINISIS 15-15 pontot kapott, a szöveges értékelés szerint a DOBIS/LIBIS lehetőségei minden részterületre kiterjednek, míg a MINISIS rugalmasabb.

A kölcsönzési alrendszer a DOBIS/LIBIS-ben (19 pont) jóval kidolgozottabb és összetettebb a MINISIS megoldásainál (11 pont).

Hasonló eredményt kaptak a folyóirat-értékelési modul értékelésénél: DOBIS/LIBIS 18 pont, MINISIS 12 pont, kiemelve, hogy a DOBIS/LIBIS a legbonyolultabb periodikumok regisztrálására is alkalmas.

A katalogizálási modul pontszámai: DOBIS/LIBIS 15, MINISIS 20. Bár a szöveges értékelés hangsúlyozza, hogy a DOBIS/LIBIS program minden szempontból nagyon jó, a MINISIS több lehetőséget nyújt a különböző bibliográfiai szintek, az authority control és a tartalmi feltárás terén. Ez utóbbihoz egy 9 nyelvű, három hierarchikus kapcsolatot és automatikus fordítást kezelő tezaurszt építettek a rendszerbe.

Az OPAC (online olvasói katalógus) modul is a MINISIS-nél nyilvánult jobbnak (19 pont), a DOBIS/LIBIS-nél (16 pont). A MINISIS lehetővé teszi bonyolult keresőkérdések összeállítását és az adatbázis minden mezőjére való keresést, valamint a tételek megjelenítésének tartalmi és formai változtatását.

A MINISIS jobbnak bizonyult a vezetési információk (statisztikák, értékelő táblázatok) kezelésében és azonnali hozzáféréseben (13 pont) a DOBIS/LIBIS-nél (9 pont).

Az értékelés egyik fő szempontja az arab nyelvű anyagok kezelésének megoldása volt. A DOBIS/LIBIS képernyőit bármely nyelvre le lehet fordítani, így elkészült az arab változat is (13 pont). Szükség van még a szoftver arab változatának kidolgozására. A MINISIS arabizációja minden szempontból kielégítő (18 pont).

A rendszereket támogató szolgáltatások mindkét esetben igen jónak bizonyultak, a MINISIS egy ponttal vezet a felhasználói oktatás és rendszer installálása terén (17 pont), míg a DOBIS/LIBIS-nél a felhasználók kommunikációs lehetőségeit értékelték (16 pont).

A rendszerek dokumentációja szempontjából a DOBIS/LIBIS-t kiválónak (19 pont), a MINISIS-t kissé hiányosnak (14 pont) találták.

Értékelték az olyan speciális lehetőségeket is, mint az SDI szolgáltatás, elektronikus levelezés, hálózati kapcsolódás stb.; a pontszámok: DOBIS/LIBIS 12, MINISIS 14.

Összegezve: mindkét rendszer kiválóan alkalmas a könyvtári tevékenységek automatizálására, ezt mutatják az összesített pontszámok: DOBIS/LIBIS 152, MINISIS 153. Előnyeik és hátrá-

nyaik az egyes részfunkciók támogatásában mutatkoznak meg. A DOBIS/LIBIS erőssége a kölcsönzés, a folyóirat-érkeztetés és a rendszer dokumentációja, a MINISIS-é a katalogizálás, az online katalógus keresési lehetőségei és az arabizáció megoldása. Ha egy könyvtár (főként nagykönyvtár) IBM nagygéppel rendelkezik, vagy módjában áll annak beszerzése, feltétlenül a DOBIS/LIBIS-t válassza, míg a szakkönyvtárak, információs központok számára a miniszámítógépes MINISIS tesz jobb szolgáltatást.

(Berke Barnabásné)

91/093

CHEN, Ching-chih: Microcomputer-based information systems at Beijing Normal University = Microcomp.Inf.Manage. 7.vol. 1990. 1.no. 51-74.p.

Mikroszámítógépes információs rendszerek a pekingi tanárképző egyetemen

Egyetemi könyvtár; Gépi információkeresési rendszer; Képszámitógép

A cikk ismerteti a pekingi tanárképző főiskola könyvtár- és információtudományi tanszékének mikroszámítógépekre épülő információs rendszereit. Annak ellenére, hogy ezek a rendszerek csekély pénzügyi támogatással készültek, sok kínai könyvtárban praktikusnak és hasznosnak bizonyultak. Néhány rendszer oktatási és képzési célokra is hatékonyan használható.

(Autoref.)

Lásd még 18

Számítógép-szoftver

91/094

APPELOVÁ, Alena: Micro CDS/ISIS a vyhledávanie informácií = Česk.Inform. 32.vol. 1990. 4.no. 105-108.p. Bibliogr. 9 tétel.

Res. angol, francia, német és orosz nyelven

A Micro CDS/ISIS és az információkeresés

Gépi információkeresés; Hatékonyság; Szoftver

A szerző ismerteti az adattárolás módjait a Micro-ISIS rendszerben, kitérve az információkeresésre, különös tekintettel a szövegek keresésére. A szöveges információkeresést összehasonlíja a teljes szövegű információkereső rendszerek képességeivel (SIUT, ASIMUT, AVIT), és megvizsgálja a Micro-ISIS alkalmazásának lehetőségeit a számítógépes információkereső rendszerekben.

(Autoref.)

91/095

GOYAL, R.K. - KUMAR, Surinder: dBase to CDS/ISIS: a program to convert data from dBase/foxBASE to CDS/ISIS = Program. 24.vol. 1990. 2.no. 181-186.p.

Program dBase/foxBASE alapú adatbázisok CDS/ISIS formátumra való konvertálására

Formátum -gépi; Konverzió; Szoftver

A Micro CDS/ISIS képességeit összehasonlítva a dBase/foxBASE jellemzőivel, a következők derülnek ki:

- a Micro-ISIS képes változó hosszúságú mezők kezelésére, a dBase/foxBASE viszont a mezők le nem foglalt karaktereit is "beszámítja", így az előbbi helyigénye lényegesen kisebb;

- a Micro-ISIS tud ismétlődő mezőket is kezelni, ami igen hasznos a bibliográfiai leírásoknál (több szerző, több nyelv stb.). Ez a tulajdonság a dBase/foxBASE-nél nem áll rendelkezésre;

- a Micro-ISIS a dBase/foxBASE-zel ellentétben képes egy mezőn belül almezőket kezelni, s így a logikailag összetartozó adatokat ugyanabban a mezőben tárolni;

- mindkét szoftverben van programozási lehetőség: a Micro-ISIS-ben egy magas szintű PASCAL interfész, a dBase-ben pedig a saját parancsnyelv segítségével;

- a Micro-ISIS-ben négy indexelési technika áll rendelkezésre (0 - teljes mező, 1 - almező, 2 - kiválasztás, 4 - minden szó), a dBase/foxBASE viszont csak egy index-mező első szavára képes indexelni.

Az Indian National Informatics Centre bibliográfiai-informatikai részlege (Bibliographic Informatics Division, BID) különféle, dBase/foxBASE-ben kifejlesztett bibliográfiai adatbázisokat fogad az ország különféle intézményeitől. Ezért a BID

egy konvertáló programot fejlesztett ki, amely a dBase (3.0 és az e fölötti változatok) adatait a CDS/ISIS-nek megfelelő ISO 2709 formátumra alakítja. A DBTOISIS nevű menü-vezérelt segédprogramot C programnyelven írták. A konverzió során a használatnak lehetősége van az ISISDEF program segítségével a dBase-mezőknél megfelelő mezőazonosítókat, mezőhosszúságot, valamint az ismétlődő mezőket és az almezőket definiálni, majd az ISISXCH program használatával az adatbázist a Micro-ISIS rendszerbe importálni. Ezután elvégezhetjük a teljes invertálást, majd az adatbázisban már a Micro-ISIS magas szintű keresési képességei szerint kereshetünk, s használhatjuk az igényeinknek megfelelő megjelenítési-nyomtatási formátumokat. A program nemcsak a DOS operációs rendszerben, hanem az UNIX/XENIX nevű többfelhasználós (hálózati) rendszerben készült foxBASE adatbázisokra is használható, aminek lehetőségét akkor lehet majd igazán kihasználni, ha a Micro-ISIS - a terveknek megfelelően - az UNIX/XENIX változatban is rendelkezésre fog állni.

A DBTOISIS programot a BID - a cikkben nem rögzített feltételek mellett - ingyenesen átadja az érdeklődő használóknak. A levélcím a következő: Bibliographic Informatics Division, National Informatics Centre, 'A' Block, C.G.O. Complex, Lodi Road, New Delhi-110 003.

(Novák István)

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

Kiadói tevékenység

91/096

EDKINS, Jennifer: Library applications of desktop publishing in practice: a tool and a resource = Program. 24.vol. 1990. 2.no. 155-168.p. Bibliogr. 13 tétel.